

Η ΜΕΤΟΧΗ - Θεωρία

Γενικά:

Η μετοχή είναι και επίθετο (έχει τρία γένη και τρεις καταλήξεις) και ρήμα (έχει χρόνους και διαθέσεις):

ὁ γράφων, ἡ γράφουσα, τὸ γράφον

ὁ γραφόμενος, ὁ γραψάμενος, ὁ γραφείς, ὁ γεγραμμένος κτλ.

Εν ολίγοις, είναι ένα ρηματικό επίθετο.

Π.χ.: *Τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν.*

Εἶδη Μετοχής

α) Η επιθετική μετοχή

Σνήθως εκφέρεται με άρθρο και μεταφράζεται με αναφορική πρόταση. Λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός Η έναρθρη μετοχή, όπως κάθε έναρθρο επίθετο, μπορεί να λαμβάνεται αντί για ουσιαστικό:

οἱ λέγοντες (= αυτοί που μιλούν, οἱ ῥήτορες), *ὁ νικῶν* (= αυτός που νικά, ὁ νικητής), *ὁ φεύγων* (= ο κατηγορούμενος, ο εξόριστος), *τό παρόν, οἱ προσήκοντες* (= οι συγγενείς) κτλ.

β) Η κατηγορηματική μετοχή

Η κατηγορηματική μετοχή μεταφράζεται με: να, ότι, που, και. Λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός ή κατηγορούμενο. Συνήθως, συντάσσεται με τα ρήματα:

1) *εἰμί, τυγχάνω, λανθάνω, φαίνομαι, οἶχομαι, διατελῶ* κτλ. 2) *ἄρχω, παύω, καρτερῶ, ἀνέχομαι* κτλ. 3) *εὖ* ή *κακῶς ποιῶ, ἀδικῶ, νικῶ, ἠττῶμαι, λείπομαι* κτλ. 4) *αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω, γιγνώσκω, μανθάνω* κτλ. 5) *δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω* κτλ. 6) *χαίρω, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι* κτλ. (με τα τελευταία ρήματα που εκφράζουν ψυχικό πάθος, η μετοχή συχνά χαρακτηρίζεται και ως αιτιολογική γιατί φανερώνει την αιτία μιας ψυχικής κατάστασης). *

γ) Η επιρρηματική μετοχή

Η επιρρηματική μετοχή φανερώνει ό,τι και οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και έτσι ανάλογα με τη σημασία της είναι:

1. χρονική (άρνηση οὐ ή μή). Αναλύεται σε χρονική πρόταση και πολλές φορές παίρνει κάποιο χρονικό επίρρημα, όπως: *ἄμα, εὐθύς, αὐτίκα, ἔτι, μεταξύ* κ.τ.ό.:
Οὗτος ταῦτα εἰπὼν ἐκαθέζετο.

2. αιτιολογική (άρνηση οὐ). Αναλύεται σε αιτιολογική πρόταση και πολλές φορές παίρνει τα: *ἅτε, οἶον, οἷα* όταν η αιτία είναι πραγματική, και το *ὥς*, όταν η αιτία παρουσιάζεται ως υποκειμενική (και μεταφράζεται: γιατί δήθεν, γιατί κατά τη γνώμη ... κτλ.):
Οἱ Κερκυραῖοι ὥς νενικηκότες τροπαῖον ἔστησαν (= ἔστησαν τρόπαιο, γιατί, όπως πίστευαν, είχαν νικήσει).

3. τελική (άρνηση μή). Βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα και συνήθως με ρήματα που δείχνουν κίνηση ή και με άλλα ρήματα, και συχνά με το *ὥς*. Αναλύεται σε τελική πρόταση:
Ἀρταξέρξης πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὥς ἀποκτενῶν (= για να τον σκοτώσει)

4. υποθετική (άρνηση μή). Αναλύεται σε υποθετική πρόταση:
Ταῦτα ποιοῦντες τὰ δίκαια ψηφιεῖσθε (= αν κάνετε αυτά, θα αποφασίσετε δίκαια).

5. εναντιωματική (ή παραχωρητική ή ενδοτική) (άρνηση οὐ). Μεταξύ του ρήματος και της εναντιωματικής μετοχής υπάρχει κάποια αντίθεση. Πολλές φορές παίρνει το *καί* ή το *καίπερ*. Αναλύεται σε εναντιωματική πρόταση:

Ὀλίγοι ὄντες ἐνίκησαν (= αν και ήταν λίγοι νίκησαν).

6. τροπική (άρνηση οὐ). Βρίσκεται συνήθως σε ενεστώτα. Στη ν.ε. μεταφράζεται ή με επιρρηματικό προσδιορισμό ή με τροπική μετοχή ή με το ρήμα της μετοχής και το *και*:
Ληζόμενοι ζῶσι (= ζουν με ληστείες ή ζουν ληστεύοντας ή ληστεύουν και ζουν).

Συχνές τροπικές μετοχές είναι οι: *ἔχων, ἄγων, φέρων*

Το υποκείμενο της μετοχής

Το υποκείμενο της μετοχής και η μετοχή βρίσκονται στην ίδια πτώση, δηλαδή η μετοχή λειτουργεί ως ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός:

Τοῖς ἰππεῦσιν εἶρητο θαρροῦσι διώκειν (= είχαν πει στους ιππείς να αρχίσουν την καταδίωξη με θάρρος).

Επιρρηματική μετοχή συνημμένη και απόλυτη

Όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι ένας από τους όρους της προτάσεως, τότε η μετοχή λέγεται συνημμένη:

Οὗτος ταῦτα εἰπὼν ἐκαθέζετο (το υποκείμενο της μετοχής: οὗτος είναι και υποκείμενο στο ρ. ἐκαθέζετο).

Η συνημμένη μετοχή εκφέρεται στην ίδια πτώση με το υποκείμενό της.

Όταν όμως το υποκείμενο της μετοχής δεν είναι όρος της προτάσεως, τότε η μετοχή λέγεται απόλυτη:
Δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται (το υποκείμενο της μετοχής: δρυὸς δεν είναι όρος της προτάσεως).

Η απόλυτη μετοχή εκφέρεται σε πτώση γενική (Γ ε ν ι κ ή α π ό λ υ τ η).

Αλλά η μετοχή των απρόσωπων ρημάτων και των απρόσωπων εκφράσεων όταν λαμβάνεται ως απόλυτη, εκφέρεται σε πτώση αιτιατική (Α ι τ ι α τ ι κ ή α π ό λ υ τ η):

Δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (ἐπεὶ ἔδοξε ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν) (= όταν τα αποφάσισαν, είπαν με κήρυκα να κάνουν έτσι).

α) *ἐξόν, δέον, χρεών, δόξαν, προσήκον, πρόπον* κ.ά.

β) του ρ. εἰμί σε ουδέτερο γένος με επίθετο, λ.χ. *δυνατὸν ὄν, ἀδύνατον ὄν, οἶόν τε ὄν, ῥάδιον ὄν, ἀδηλον ὄν* κτλ.

Σημείωση. Μερικές φορές με αιτιατική απόλυτη εκφέρεται η μετοχή και προσωπικών ρημάτων αλλά τότε με το *ώς*.

Ορισμένα ρήματα συντάσσονται άλλοτε με κατηγορηματική μετοχή και άλλοτε με απαρέμφατο με διαφορά σημασίας, όπως:

	με μετοχή	με απαρέμφατο
<i>φαίνομαι</i>	= είναι φανερό ότι: <i>Φανήσεται ταῦτα ὁμολογηκῶς</i> (= θα είναι φανερό ότι...)	= δίνω την εντύπωση: <i>Ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνοτο</i>
<i>γινώσκω</i>	= γνωρίζω ότι: <i>Ἰγνώσκω ἡττων ὦν πολὺ ὑμῶν</i> (=γνωρίζω ότι εἶμαι πολὺ κατώτερός σας)	= κρίνω ότι, αποφασίζω να: <i>Ὁ Φαρνάβαζος ἐγνώ δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν</i>
<i>ἐπίσταμαι</i>	= γνωρίζω καλά ότι: <i>Ὑμεῖς ἐπίστασθε τοῦτον ὑμᾶς προδόντα</i>	= ξέρω καλά να, εἶμαι ικανός να: <i>Ἔργον δὲ μόνον ἐσθίειν</i> (= να τρώει) <i>ἐπίσταται</i>
<i>οἶδα</i>	γνωρίζω ότι: <i>Οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα</i>	= ξέρω να: <i>Οἶδα μάχεσθαι</i>

Σημείωση β'. Τα ρήματα *ακούω* και *αισθάνομαι*, συντάσσονται:

- 1) με γενική και κατηγορηματική μετοχή, όταν δηλώνουν άμεση αντίληψη: *Ἦκουσά ποτε Σωκράτους περὶ φίλων διαλεγομένον* (= τον άκουσα ο ίδιος να συζητά...).
- 2) με αιτιατική και κατηγορηματική μετοχή, όταν δείχνουν έμμεση αντίληψη: *Ἦκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= άκουσε από άλλους ότι ο Κ. ήταν στην Κιλ.).
- 3) με αιτιατική και ειδικό απαρέμφατο, όταν δείχνουν ένα αβέβαιο γεγονός, μια φήμη: *Ἄκούω κάμας εἶναι καλᾶς* (= ακούω, ως φήμη, ότι υπάρχουν ωραία χωριά).

Η ΜΕΤΟΧΗ - Εργασίες

Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:

1. Ἀπέλαβε δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ.
2. Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους.
3. Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι.
4. Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα.
5. Χρῆ γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγεννημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη.
6. Ὅρῳ καὶ τοὺς ἵππικοὺς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους.
7. Ὁ μὴ δαρεῖς οὐ παιδεύεται.
8. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειξάμενος, ἑμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου.
9. Ὁ δὲ [Κῦρος] ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος.
10. Φοβούμενοι τὴν ὁδὸν ὅμως συνηκολούθησαν.
11. Δηλοῖ αὐτὸν Ἀθηναῖον τὸν δῆμον ποιήσαντα, ψευδόμενος.
12. Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες.
13. Ἀκροασάμενοι τῆς ἀπολογίας τότε ἤδη ψηφίζεσθε.
14. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.
15. Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἕξεις.
16. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῆ φωνῆ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε.
17. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους καίπερ ὀργῶν οὐκ ἐδίωκεν.
18. Εὖ δ' ἴσθι μηδὲν ἂν με τούτων ἐπιχειρήσαντά σε πείθειν.
19. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποβλέψας ποιῶμαι.
20. Τὴν μνήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν.